

زیبایی عفاف

پوشش مناسب، از نشانه‌های «عفاف» است به گونه‌ای که از نوع پوشش هر کس می‌توان میزان توجه وی به این ارزش انسانی را دریافت کرد. با اینکه اسلام، هم زنان و هم مردان را به پوشیدن لباس مناسب دعوت کرده است، اما نسبت به پوشش زنان توجه ویژه‌ای دارد. در این درس می‌خواهیم علت این توجه خاص و پرسش‌های پیرامون این موضوع را بررسی کنیم.

قرائت

آیات شریفه زیر را به دقت و زیبا قرائت کنید.

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

.....
.....
.....
.....
.....

به زنان مؤمن بگو

چشمان خود را کنترل کنند

و دامان خود را (از گناه) حفظ نمایند

و زینت‌های خود را آشکار نکنند

مگر آنچه نمایان است (مانند گردی صورت)،

و روسری‌های خود را بر روی سینه

و گریبان خویش بپندازند

نور، ۳۰ و ۳۱

.....
.....
.....
.....

این کار از این جهت بهتر است

که [به عفاف] شناخته شوند

تا مورد اذیت قرار نگیرند

و خداوند همواره آمرزگار و مهربان است

احزاب، ۵۹

ترجمه

به کمک عبارات زیر، ترجمه آیات را تکمیل کنید.

آزکی: پاک‌تر

فُرُوجَهُمْ: دامان خود را

يَغُضُّوا: کنترل کنند

جَلَابِيهِنَّ: پوشش‌های خود

يُدْنِينَ: نزدیک سازند

يَصْنَعُونَ: انجام می‌دهند

پس از قرائت و تکمیل ترجمه آیات، می‌کوشیم با تدبیر در آنها و به کمک سخنان پیشوایان و سیره و روش

زندگی آنان، سؤال‌های مربوط به پوشش را بررسی کنیم و به پاسخ درست برسیم.

۱. جلابیب جمع جلاباب است. جلاباب، پوششی است که از روسری بزرگ‌تر و از چادر کوتاه‌تر است (تفسیر نمونه، ج ۱۷، ص ۴۲۸).

• آیا در قرآن کریم درباره عفاف و حجاب، دستور خاصی وجود دارد؟

خدای متعال در قرآن کریم، هم برای مردان و هم برای زنان، وظایف خاص و روشنی تعیین کرده است که

عبارت‌اند از:

الف. وظیفه مردان است که چشم خود را کنترل کنند و از نگاه به زنان نامحرم خودداری کرده
و دامان خود را از گناه نگه دارند.

با رعایت این مسئولیت از جانب مردان، بخش قابل توجهی از سلامت جامعه تأمین می‌شود. اما اگر مردی، پاک‌ی و تقوا نداشته باشد و با نگاه خود نامحرم را زیر نظر بگیرد، مقدمات گناه بزرگ‌تر را فراهم می‌کند و نمی‌تواند خود را از لغزش حفظ نماید. به همین جهت رسول خدا (ص) می‌فرماید:
نگاه به نامحرم، تیری زهرآلود از ناحیه شیطان است. هر کس به پاس حرمت الهی آن را ترک کند، خدا ایمانی به او می‌دهد که شیرینی آن را در دل احساس می‌نماید.^۱

ب. زنان نیز مانند مردان وظیفه دارند که از نگاه به نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از
گناه حفظ نمایند.

ج. استفاده از زینت و زیورآلات نباید به گونه‌ای باشد که توجه نامحرم را به خود جلب
کند.

د. زنان باید حجاب خود را به گونه‌ای تنظیم کنند که علاوه بر موی سر، گریبان و گردن آنها
را هم بپوشانند.

علاوه بر قرآن کریم، پیشوایان ما، حدود حجاب را مشخص کند و رعایت آن را از ما خواسته‌اند.

امام کاظم (ع) در جواب برادرش که پرسید: دیدن چه مقدار از بدن زن نامحرم جایز است؟

فرمود: چهره و دست تا مچ.^۲

۱. بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۳۸.

۲. قرب‌الاسناد، ص ۱۰۲.

یکی از یاران امام صادق (ع) به نام فضیل بن یسار می‌گوید از ایشان پرسیدم: آیا ساعد زن از قسمت‌هایی

است که باید از نامحرم پوشیده شود؟

فرمود: بلی، آنچه زیر روسری قرار می‌گیرد نباید آشکار شود، همچنین از مچ به بالا باید پوشیده شود.^۱

همچنین از قرآن کریم به دست می‌آوریم:

سوره/آیه

.....

۱. زنان مسلمان از همان ابتدا موی سر خود را می‌پوشاندند ولی با حدود آن آشنا نبودند، برای همین خداوند به آنان دستور می‌دهد روسری‌ها و پوشش‌هایشان را به خود نزدیک کنند تا اطراف صورت و گریبان آنان نیز پوشیده شود.

سوره/آیه

.....

۲. این پوشش سبب می‌شود که زن به عفاف و پاکی شناخته شود و افراد بی‌بندوبار که اسیر هوی و هوس خود هستند، به خود اجازه تعرض به او را ندهند.

• آیا اسلام نحوه و شکل پوشش را معین کرده است؟

می‌دانیم که امت اسلامی از اقوام و ملل گوناگون و با آداب و رسوم مختلفی تشکیل شده است که هر کدام پوشش و لباس مخصوص خود را دارند. حتی ممکن است در کشوری، مثل کشور عزیزمان ایران، اقوام مختلفی زندگی کنند که هر کدام از آنها پوشش خاصی برای خود برگزیده باشند.

بنابراین، چگونگی و نوع پوشش، تا حدود زیادی به آداب و رسوم ملت‌ها و اقوام بستگی دارد. اسلام، ضمن پذیرش این تنوع و گوناگونی، مردان را موظف کرده است لباسی بپوشند که وقار و احترام آنان حفظ شود و با ارزش‌های اخلاقی جامعه هماهنگ باشد. بنابراین، پوشیدن لباسی که آنان را نزد مردم انگشت‌نما کند یا وسیله جلب زنان نامحرم قرار گیرد، حرام است.

۱. اصول کافی، ج ۵، ص ۵۲۱؛ وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۵.

زنان نیز موظف‌اند که دو شرط زیر را رعایت کنند:

۱. تمام بدن خود را، به‌جز صورت و دست‌ها تا مچ، از نامحرم بپوشانند.

۲. پوشش آنان نباید چسبان و تحریک‌کننده باشد.

این وظیفه الهی، مانند هر عمل دیگری، هرچه کامل‌تر و دقیق‌تر انجام شود، نزد خدا باارزش‌تر و آثار و ثمرات فردی و اجتماعی آن افزون‌تر است و فرد را به رشد و کمال معنوی بالاتری می‌رساند. از این‌رو، استفاده از «چادر» که دو شرط قبل را به‌طور کامل دارد و سبب حفظ هرچه بیشتر کرامت و منزلت زن می‌گردد و توجه مردان نامحرم را به حداقل می‌رساند، اولویت دارد.

• آیا حجاب زنان، موجب سلب آزادی و کاهش حضور آنان در جامعه می‌گردد؟

حفظ موهبت‌ها و نعمت‌های خدادادی نه تنها سلب آزادی تلقی نمی‌شود بلکه به معنای بهره‌مندی مطلوب و درست از آنها است.

پوشش زنان نیز نه تنها آزادی و حضور مؤثر آنان در جامعه را سلب نمی‌کند، بلکه بنا به فرموده قرآن کریم، فعالیت‌های مؤثر، مفید و بدون زیان آنان را ممکن می‌سازد، سلامت اخلاقی جامعه را بالا می‌برد، حریم و حرمت زن را حفظ می‌کند و آرامش روانی او را افزایش می‌دهد.

جایگاه حجاب در ادیان

گرایش به پوشش و عفاف یک گرایش فطری در میان زنان و مردان است، اما میزان و شکل آن رابطه مستقیمی با اخلاق و فرهنگ جوامع داشته و دارد. در سرزمین‌های مختلف، انسان‌هایی که به ارزش‌های اخلاقی اعتقاد بیشتری داشته‌اند، از پوشش کامل‌تر و متین‌تری استفاده کرده‌اند و هر قدر سطح ارزش‌های اخلاقی در آن جوامع پایین آمده، پوشش مردان و زنان نیز در سطح پایین‌تری قرار گرفته و شکل نامناسبی پیدا کرده است.

ادیان الهی، که در اصل و حقیقت، یک دین هستند، همواره بر پوشش تأکید کرده و آن را لازمه دینداری شمرده‌اند. مطابق با آیین یهود، زنان هنگام حضور در اجتماعات، موی سر خود را می‌پوشاندند و به حجاب پای‌بند بودند.^۱ در آیین مسیحیت نیز پوشش اهمیت زیادی داشته است و زنان معتقد به حضرت مسیح (ع) می‌کوشند مانند حضرت مریم (س) موی سر خود را بپوشانند و با حجاب وارد جامعه شوند. نقاشان مسیحی، به خصوص نقاشان قدیم‌تر، تصویر حضرت مریم (س) را با پوشش و حجاب کامل می‌کشیدند. همچنین از گذشته تا زمان حاضر، زنان راهبه و قدیس یکی از کامل‌ترین حجاب‌ها را انتخاب کرده‌اند. این امر نشان می‌دهد که از نظر آنان، داشتن حجاب، به دینداری نزدیک‌تر و در پیشگاه خدا پسندیده‌تر است.

توجه داشته باشیم که در زمان ظهور حضرت مسیح (ع) در فلسطین، اروپا در شرک و بت‌پرستی به سر می‌برد. مردم گرفتار آداب و رسوم مشرکانه بودند و زنان آنها معمولاً موی سر خود را نمی‌پوشاندند. اما با آمدن مسیحیت به اروپا و گسترش تعالیم دین مسیح (ع) پوشیدن موی سر نیز در میان زنان گسترش یافت.

اما در دوران اخیر پابندی به تعالیم دینی کمتر شد و آن بخش از دستورات و سنت‌های حضرت موسی (ع) و حضرت عیسی (ع) هم که باقی مانده، مورد غفلت قرار گرفته و به آنها عمل نمی‌شود. بنابراین، بی‌حجابی زنان غرب نه تنها جایگاهی در اندیشه مسیحیت حقیقی ندارد، بلکه بازگشتی به سنت‌های مشرکانه قبل از حضرت مسیح (ع) محسوب می‌شود. زنان ایرانی قبل از اسلام که عموماً پیرو آیین زرتشت بودند، با پوشش کامل در محل‌های عمومی رفت و آمد می‌کردند. در ادیان دیگر و عموم فرهنگ‌ها، پوشش زنان به صورت یک اصل پسندیده مطرح بوده و کمتر قوم و ملتی است که زنان آن پوشش مناسبی نداشته باشند. تفاوت‌ها مربوط به چگونگی و حدود آن بوده است.

اندیشه و تحقیق

۱. برای حضور سالم و عزتمند در جامعه، چه پیشنهادهایی برای مردان و زنان دارید؟

۱. تاریخ تمدن ویل دورانت، ج ۱۲، ص ۳۰.

۲. با اینکه پوشش بدن و حتی موی سر در دین حضرت مسیح (ع) یک امر پسندیده است، برخی جوامع مسیحی نسبت به این موضوع بی توجه‌اند. به نظر شما، علت آن چیست؟

۳. با تکمیل جدول زیر مشخص کنید که کدام یک از مردان زیر نسبت به زنان، محرم و کدام نامحرم‌اند.

نامحرم	محرم	نسبت	
		پسر خاله	۱
		شوهر خواهر	۲
		پسر عمه	۳
		پدربزرگ مادر	۴
		برادر شوهر	۵
		نوه خواهر	۶
		پسر عمو	۷
		پسر دایی	۸
		برادر مادر	۹
		پسر دختر	۱۰

پیشنهاد

وضع جامعه اطراف خود را بررسی کنید و ببینید که:

۱. رفتار پسران و مردان در جامعه چگونه باید باشد تا سلامت اخلاقی جامعه حفظ شود؟

۲. عزت نفس و حفظ حرمت دختران و زنان تا چه میزان به وضع پوشش آنان بستگی دارد؟

۳. با دوستان خود مشورت کنید و ببینید که رعایت پوشش اسلامی توسط زن در هر یک از موارد زیر چه

ثمراتی دارد.

۱. برای زن:

.....

.....

۲. برای مرد:

.....

.....

۳. برای خانواده:

.....

.....

۴. برای جامعه:

.....

.....